

Василь Сухомлинський Оповідання

Ледача подушка

Маленькій Яринці треба рано вставати, щоб до школи йти, а не хочеться, ой як не хочеться! Ввечері питає Яринка у дідуся:

- Дідусю, чому вранці вставати не хочеться? Навчіть мене, дідусю, спати так, щоб хотілося вставати і йти до школи.

- Це подушка в тебе ледача,- відповів дідусь.

- А що ж їй зробити, щоб вона не була ледачою?

- Знаю я таємницю,- пошепки сказав дідусь.- Ото саме тоді, як вставати не хочеться, візьми подушку, винеси на свіже повітря, добре вибий її кулачками - вона і не буде ледачою.

- Справді? - зраділа Яринка.- Я так і зроблю завтра.

Ще дуже рано, а треба збиратись до школи. Не хочеться вставати Яринці, але треба ж нарешті подушку провчити, лінощі з неї вибити.

Схопилась Яринка швиденько, одяглася, взяла подушку, винесла на подвір'я, поклала на лавку - та кулачками її, кулачками. Повернулася до хати, поклала подушку на ліжко - та й умиватися. А дідусь у вуса посміхається.

Найледачіший у світі кіт

Лежав на столі кіт. Дівчинка поставила перед ним дві тарілки - одну зі сметаною, другу - з молоком.

Кіт подумав: це дівчинка принесла мені частування. Але що краще: сметана чи молоко? Кіт збирався подумати, що краще, але не міг думати - такий він був ледачий.

Коли це у відчинене вікно залетів горобець. Залетів, сів на стіл і клює там якісь крихти. Тепер перед Котом було вже три смачні речі: сметана, молоко і горобець. Та хіба легко зважитися, що з цих трьох речей найсмачніше? Кіт збирався подумати, що ж найсмачніше, але думати було важко. Він заплющив очі и заснув.

Це був найледачіший у світі Кіт.

Найгарніша мама

Випало Совеня із гнізда та й повзає. Далеко забилось, не може знайти рідного гнізда. Побачили птахи малого — некрасивого, з великою

голівкою, вухатого, банькатога, жовторотога. Побачили та й питають, дивуючись:

— Хто ти такий, де ти взявся?

— Я Совеня, — відповідає мале. — Я випало з гнізда, не вмію ще літати і вдень дуже погано бачу. Я шукаю маму.

— Хто ж твоя мама? — питає Соловей.

— Моя мама Сова, — гордо відповідає Совеня.

— Яка ж вона? — питає Дятел.

— Моя мама найгарніша.

— Розкажи, яка ж вона, — питає Дрізд.

— У неї голова, вуха й очі такі, як у мене, — відповідає з гордістю Совеня.

— Ха-ха-ха! — зареготали Соловей, Дятел і Дрізд. — Та ти ж потвора.

Виходить, і мати твоя така сама потвора.

— Неправда! — закричало Совеня. — Мама в мене найгарніша.

Почула його крик Сова, прилетіла потихеньку, взяла Совеня за лапку й повела до рідного гнізда. Совеня уважно подивилося на свою маму: вона була найгарніша.

Пихата жаба

Сподобалося жабі, як журавель співає. Сидить вона в болоті, слухає журавлиний спів і думає: "Навчуся і я співати по-журавлиному. Буду не така, як усі жаби. Хай дивується увесь жаб'ячий рід". Довго вчилася вона співати по-журавлиному і таки навчилася. Розмовляють із нею по-жаб'ячому, а вона мов не розуміє — відповідає по-журавлиному.

Розгнівалися жаби й дорікають своїй подружці: — Ти ж така жаба, як і ми, чого ж ти не хочеш розмовляти по-жаб'ячому? Жаба задерла голову й каже: — А може, у мене виростуть крила, і я полечу, як журавель!..

Образливе слово

Одного разу Син розсердився і згарячу сказав Матері образливе, грубе слово. Заплакала мати. Схаменувся Син, жаль стало йому Матері. Ночей не спить — мучить його совість: адже він образив Матір. Йшли роки. Син-школяр став дорослою людиною. Настав час їхати йому в далекий край. Поклонився Син Матері низько до землі й говорить: — Простіть мені, Мамо, за образливе слово. — Прощаю, — сказала Мати й зітхнула. — Забудьте, Мамо, що я сказав вам образливе слово. Задумалась Мати, геть посмутніла. На її очах з'явилися сльози. Каже вона синові: — Хочу забути, Сину, а не можу. Рана від колючки загоїться й сліду не залишиться. А рана від слова заживає, проте слід глибокий зостається.

Які вони бідні

Ще не світало, ще й ранкова зоря не зайнялася, як батько збудив Сергійка й сказав: — Ходімо в поле. Послухаємо жайворонкову пісню. Син живенько встав, одягнувся, і вони з батьком пішли в поле. Небо на сході стало рожеве. Небосхил щохвилини світлів, зорі згасали. І тої ж хвилини Сергійко почув дивну пісню. Немов над полем хтось натягнув срібну струну, й вогняна пташка, доторкаючись до неї крильцями, розсипає над степом небесну музику. Сергійко затамував дух. Йому спало на думку: «А якби ми з татком спали, — чи жайворонок все одно співав би?» — Татку, — тихо спитав Сергійко, — а ті, хто зараз сплять, не знають цієї музики? — Не знають, — прошепотів батько. — Які вони бідні...

Комірчина для дідуся

Захворів дідусь Юрасиків, лежить і кашляє. Мати й тато мовчазні. Одного разу прийшов Юрко з дитячого садка та й бачить: закопує тато стовпи поруч з хатою. — Що це ви будете, тату? — запитує Юрко. — Комірчину до хати прибудуємо. Дідусь житиме в комірчині... Юрко взяв маленьку лопатку, пішов на город, сів серед картоплиння й копає ямку. — Що це ти копаєш, Юрасику? — запитує батько. — Та землянку будую... — Для чого ж тобі землянка? — А ви з мамою житимете в ній, як постарієте...

Він зненавидів красу

У матері був трирічний син. Дуже любила вона єдину дитину. Що не захочеться синочкові, мама зразу ж кидається виконувати його бажання. Побачив син троянду за вікном, питає: — Що це таке? — Квітка троянди, — відповідає мати. — Хочу квітку троянди, — вимагає хлопчик. Не просить, а вимагає. Мати йде, зрізає квітку й приносить синові. Потримав хлопчик троянду в руках, зім'яв пелюстки й кинув на підлогу. Побачив син на паркані горобця, питає: — Хто це такий? — Горобець, — відповідає мати. — Хочу горобця, — вимагає хлопчик. Пішла мати до сусідських дітей, просить: — Спіймайте горобця, куплю вам цукерок. Упіймали діти горобця, одержали цукерок. Принесла мати пташку. Взяв хлопчик горобця, почав гратися, придавив його за шийку, пискнув горобчик і замовк. Кинув син матері мертву пташку. Почув син, як хтось грає за вікном на сопілці. Сподобалась йому гра, питає він у матері: — Що це таке? — Це пастух грає пісню на сопілці. — Хочу пісню, хочу пісню, вона така красива! — зажадав хлопчик. Пішла мати до пастуха, просить: — Йди, пастуше, до мого хлопчика любимого, хоче він, щоб йому належала ця прекрасна пісня. — Ні, — відповідає пастух. — Пісня — це краса. Не може один володіти нею. Пісня потрібна всім. Ні з чим прийшла мати до сина, переказала йому слова пастуха. І син зненавидів красу, перестав любити й розуміти прекрасне.

Як Сергійко навчився жаліти

Маленький хлопчик Сергійко гуляв біля ставка. Він побачив дівчинку, що сиділа на березі. Коли Сергійко підійшов до неї, вона сказала: — Не заважай мені слухати, як хлюпають хвилі. Сергійко здивувався. Він кинув у ставок камінець. Дівчинка запитала: — Що ти кинув у воду? Сергійко ще більше здивувався. — Невже ти не бачиш? Я кинув камінець. Дівчинка сказала: — Я нічого не бачу, бо я сліпа. Сергійко від подиву широко відкрив очі й довго дивився на дівчинку. Так, дивуючись, він і додому прийшов. Він не міг уявити: як це воно, коли людина нічого не бачить? Настала ніч. Сергійко ліг спати. Він заснув з почуттям подиву. Серед ночі Сергійко прокинувся. Його розбудив шум за вікном. Шумів вітер, в шибки стукав дощ. А в хаті було темно. Сергійкові стало страшно. Йому пригадалася сліпа дівчинка. Тепер хлопчик уже не дивувався. Його серце стиснув жаль. Як же вона, бідна, живе в отакій темряві?! Сергійкові хотілося, щоб скоріше настав день. Він піде до сліпої дівчинки. Не дивуватиметься більше. Він пожаліє її.

Сьома дочка

Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулася додому аж через місяць. Коли мати ввійшла до хати, дочки одна за одною почали говорити, як вони скучали за матір'ю. — Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, — сказала перша дочка. — Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води, — промовила друга дочка. — Я плакала за тобою, як маленьке пташеня за пташкою, — сказала третя. — Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, — щебетала четверта. — Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси, — промовила п'ята. — Я виглядала тебе, як вишневий садок виглядає соловейка, — сказала шоста. А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття й принесла їй води в мисці помити ноги.